

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie

Kierunek: teologia

Specjalność: kapłańska

Poziom: jednolite studia magisterskie

Nazwa przedmiotu:

LITURGIKA
(Msza św. i kult eucharystyczny)

Forma zajęć: wykład

Rok studiów: IV

Semestr: zimowy (7) i letni (8)

Wymiar: 30 godzin

Punkty ETCS: 2

Forma zaliczenia: zaliczenie z oceną

Prowadzący: ks. dr Andrzej Dudek

Koordinator sylabusu: ks. dr Andrzej Dudek

Wymagania wstępne:

Wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne nabyte podczas zajęć z liturgiki fundamentalnej oraz o roku liturgicznym. Teologia sakramentalna i biblijna dotycząca eucharystii.

Cele:

Student poznaje historię rozwoju celebracji Eucharystii – Mszy św.; rozumie sens teologiczny odnośnych celebracji liturgicznych; potrafi dokonać analizy teologiczno-liturgicznej wybranych tekstów eucharystycznych; umie ocenić wartość pastoralną sprawowanych misterii dla wspólnoty Kościoła i życia poszczególnych chrześcijan;

Treści kształcenia:

- T_1. Określenia Eucharystii
- T_2. Od Ostatniej Wieczerzy do Mszy św.
  - T_2.1. Nawiązanie do żydowskiej *berakot i birkhat ha'mazon*
  - T_2.2. Biblijne świadectwa ustanowienia Eucharystii
- T_3. Eucharystia w Kościele pierwotnym
- T_4. Celebracja Eucharystii w teologii Ojców Kościoła
- T_5. Rozwój celebracji Eucharystii w tradycji wschodniej i w poszczególnych rodzinach liturgicznych zachodu.
  - T_5.1. Cechy charakterystyczne modlitw eucharystycznych
  - T_5.2. Etapy kształtowania się Mszy św. wg rytu rzymsko-katolickiego
- T_6. Eucharystia według Soboru Trydenckiego
- T_7. Założenia reformy Mszy św. na Soborze Watykańskim II.
- T_8. Celebracja Eucharystii po Soborze Watykańskim II (analiza porównawcza ze schematem Mszy Piusa V)
- T_9. Obrzędy wstępne Mszy św.
- T_10. Liturgia słowa
- T_11. Liturgia eucharystyczna
  - T_12.1. Liturgia darów
  - T_12.2. Modlitwa eucharystyczna
    - T_12.2.1. Pochodzenie i formowanie się Modlitwy eucharystycznej
    - T_12.2.2. Prefacje w liturgii rzymskiej
    - T_12.2.3. Podstawowa struktura Modlitw eucharystycznych w Mszale Pawła VI
    - T_12.2.4. Pierwsza Modlitwa Eucharystyczna czyli Kanon Rzymski
    - T_12.2.5. Zasady wyboru Modlitwy Eucharystycznej
  - T_12.3. Obrzędy Komunii Świętej
  - T_12.4. Obrzędy zakończenia
- T_13. Komunia św. i kult tajemnicy Eucharystii poza Mszą św.

Efekty kształcenia:

Po zakończeniu wykładów i zaliczeniu przedmiotu student:

- E_1: potrafi wskazać biblijne podstawy ustanowienia Eucharystii (TMA_W01; TMA_W05)
- E_2: umie przedstawić historię (ewolucję) celebracji Mszy św. i kultu eucharystycznego (TMA_W07)
- E_3: potrafi scharakteryzować zasady odnowy sprawowania Mszy św. i innych celebracji eucharystycznych po Soborze Watykańskim II (TMA_W11)
- E_4: określa i wyjaśnia sens teologiczno-liturgiczny sprawowania poszczególnych części Mszy św. i innych obrzędów eucharystycznych (TMA_W03; TMA_W15)
- E_5: zna aktualną strukturę liturgii mszalnej w liturgii rzymsko-katolickiej i w innych rodzinach liturgicznych (TMA_W06)
- E_6: potrafi przygotować mystagogiczne wytłumaczenie całej celebracji i poszczególnych elementów (TMA_U15)
- E_7: rozumie ścisły związek sprawowanej liturgii ze swoim uczestnictwem w celebracji liturgicznej (TMA_U10; TMA_U06; TMA_K02)
- E_8: potrafi dokonać analizy teologiczno-liturgicznej wybranych tekstów eucharystycznych (TMA_U01; TMA_U02; TMA_U04)

E_9: potrafi publicznie zaprezentować zdobytą wiedzę w zakresie liturgii eucharystycznej (TMA_U15; TMA_K07)

E_10: świadomie i owocnie uczestniczy w rzymskiej liturgii Mszy św. (TMA_K01)

Metody i narzędzia dydaktyczne:

M_1. wykład informacyjny (konwencjonalny)

M_2. wykład konwersatoryjny

M_3. wykład problemowy

M_4. Indywidualna lektura wybranych artykułów, poza godzinami wykładowymi

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

1. kolokwia pisemne

2. przygotowanie krótkiej prezentacji wybranego zagadnienia w sposób poszerzony, w oparciu o dodatkową literaturę zaproponowaną studentowi;

3. bieżąca obserwacja studentów i weryfikacja efektów kształcenia

Student otrzymuje zaliczenie z pozytywną oceną, gdy:

1. był obecny na wykładach (dopuszcza się 2 nieobecności);

2. przygotował prace pisemne na ustalony temat z zakresu historii liturgii mszy św.;

3. wykazał się znajomością zadanej lektury dodatkowej

4. zaliczył końcowy egzamin, podczas którego należy odpowiedzieć ustnie na pytania w zakresie omawianej na wykładach problematyki (zob. pełny opis przedmiotu).

Odpowiedzi są punktowane. Ocena zależy od ilości uzyskanych punktów.

Student, który nie był obecny na wykładach (p. 1) i nie przygotował wymaganej pracy (p. 2), nie jest dopuszczony do egzaminu ustnego (p. 3).

Ostateczną ocenę zaliczenia (4,0) stanowi: ocena z pracy (2x0,5), znajomość lektury (1,0), frekwencja na wykładach (0,5) oraz ocena z kolokwium (1,5).

Literatura:

Literatura obowiązkowa:

Mszal rzymski dla diecezji polskich, Poznań 1986.

Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą, Katowice 2008.

Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego. Z trzeciego wydania Mszału Rzymskiego, Poznań 2004.

Wprowadzenie teologiczno-pastoralne do Lekcjonarza mszalnego z 1983 r.

KUNZLER M., *Liturgia Kościoła* (Amateca 10), Poznań 1999.

NADOLSKI B., *Liturgika*, t. 4 *Eucharystia*, Poznań 1992.

Msza święta, red. W. Świerzawski (Mysterium Christi 3), Kraków 1992.

Msza Święta – rozumieć, aby lepiej uczestniczyć. Wykład liturgii Mszy, red. J. Hadalski, Poznań 2013.

Literatura dodatkowa (uzupełniająca):

- PAWEŁ VI, *Konstytucja Apostolska „Mszał Rzymski”* (3 kwietnia 1969 r.), w: *Mszal Rzymski dla Diecezji Polskich*, Poznań 1986, s. [11]-[13].
- PAWEŁ VI, *Encyklika o Najświętszej Eucharystii „Mysterium Fidei”* (3 września 1965 r.), w: *To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w dokumentach Kościoła*, red. J. Miazek, Warszawa 1987, s. 13-32.
- JAN PAWEŁ II, *Encyklika o Eucharystii w życiu Kościoła „Ecclesia de Eucharystia”* (17 kwietnia 2003 r.), Watykan 2003.
- BENEDYKT XVI, *List Apostolski motu proprio „Summorum Pontificum”* (7 lipca 2007 r.) w: „Liturgia Sacra” 14 (2008) n. 2, s. 229-239 (także w: „Anamnesis” 51/2007/ s. 9-12).
- KONFERENCJA EPISKOPATU POLSKI, *Wskazania Konferencji Episkopatu dla diecezji polskich dotyczące sprawowania Mszy świętej według ogłoszonego przez papieża Benedykta XVI motu proprio „Summorum Pontificum”* (3 października 2007 r.), w: „Liturgia Sacra” 14 (2008) n. 2, s. 238-239 (także w: „Anamnesis” 52/2008/ s. 46-47).
- CASEL O., *Pamiętka Pana w liturgii pierwotnego Kościoła* (Modlitwa Kościoła 1), Wydawnictwo Benedyktynów, Tyniec 2014.
- Celebracja Eucharystii w świetle dokumentów synodalnych*, w: *Liturgia w dokumentach II Polskiego Synodu Plenarnego*, red. K. Matwiejuk, Radom 2004, s. 25-39.
- Celebracja obecności Chrystusa w słowie*, w: *Praedicamus Christum crucifixum*, red. A. Żądło, Katowice 2010, s. 429-432.
- CZERSKI J., *Boska Liturgia św. Jana Chryzostoma. Wprowadzenie liturgiczno-biblijne do liturgii eucharystycznej Kościoła wschodniego*, Opole 1998.
- CZERWIK S., *Co nowego w nowym Mszale?*, „Pastores” 17 (2002) n. 4, s. 113-123.
- DRISCOLL J., *Co się wydarza podczas Mszy*, Kraków 2004.
- DROZD J., *Ostatnia Wieczerza – Nową Paschą*, Katowice 1977.
- GŁOWA W., *Eucharystia: Msza święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą*, Przemyśl 2005.
- HAHN S., *Moc Słowa w liturgii*, Kraków 2010.
- HAHN S., *Uczta Baranka. Eucharystia – niebo na ziemi*, Częstochowa 2013.
- KIERNIKOWSKI Z., *Eucharystia i jedność*, Częstochowa 2000.
- Komunia św. na rękę*, *Liturgia Sacra* 2(20) 8/2002, s. 285-287.
- KWIECIEŃ T., *Modlitwa w stylu retro*, Poznań 2008.
- LÄPPLE B. A., *Eucharystia: ustanowienie, historia, uczestnictwo*, Kraków 1997.
- Modlitwy Eucharystyczne Mszału Rzymskiego. Dzieje - teologia - liturgia*, red. H. J. Sobeczko (Opolska Biblioteka Teologiczna 80), Opole 2005.
- Mszal księgą życia chrześcijańskiego*, red. B. Nadolski, Poznań 1989.
- NOWAK J., *Piąta Modlitwa Eucharystyczna*, w: *Liturgia Domus Carissima*, red. A. Durak, Warszawa 1998, s. 146-163.
- PARSCH P., *Wtajemniczenie w ofiarę Mszy św. W duchu odnowienia liturgicznego*, Kraków 1947.
- SCZANIECKI P., *Msza po staremu się odprawia*, Tyniec 2008.
- STAFIN R., *Odkrywać skarb. Rozważania mistagogiczne o Mszy Świętej*, Tarnów 2013.
- ŚWIERZAWSKI W., *Bierście i jedzcie z tego wszyscy. Sakrament eucharystii* (Sakramenty święte 1), Wrocław²1984.
- Uwielbienie po Komunii świętej*, *Anamnesis* 17, 2/1999, s. 88-92.
- ZACHARA M., *Msza Święta. Liturgiczne ABC*, Warszawa 2006.